

Text: La Torre de les hores
[sobre en Figuera, rellotge de Palma]
(Sense data)

2 de la ciutat
Torre, Rellotge i Campana 1 d'en Figueres

1

La torre de les hores.

Al cantó Nord del recinte de l'Almudaina, dins l'antic fossar dels "frares predicadors" i davera l'oratori de la Mare-de-Dieu de la Victoria⁽¹⁾ (l'adveniment avui al fossar resalla de la degeneració de can Corbella, a la plaça plena de les espines, i de la casa número 17 del carrer a St. Domingo) s'alçava una torre baixa, quadrada, clara de defensa, rematada amb barbacana enrilla posteriorment i biafegada capell adossada. Se compren la Jurànic al focer de St. Domingo, en l'època inicial de sa decadència de prosperitat, pels darrers anys del segle XVIII i els primers del XIX, quan era més fulgireu encara amb la seua esplendor passat (1783), que en aquells dies els ulls viuen amb la memòria de la generositat qui s'entenia, la glòria el llumbrós estiu d'esplendor passat, d'una fortunatitat oriental. Dins de la torre qui declinava com un cimbal metàl·lic. Així de la torre, vers el llumbrós pessere el camí dels Polls, sortint com una cinta, i per d'allà, l'església emprèn la fabrica sumptuosa de l'església de St. Domingo, grandiosa als oculos del Monestir, enderroçada en 1815, en moments de fúria i de retorsió civilista, per la part de militar i propulsada pel camí dels Polls, que incalificables. La torre, vers la mar, sobregratava sobre tots uns passos de maravella, fons la baixada de St. Domingo obría maria dins l'meletxa qui amb el nivell de carretera en roqueris devallava mitja l'hort dels frares à xaló i le mansana de can Porrats, fins al convent dels Missioners, al actual jardí de la Reina. Des d'aqueste lloc de la torre, vers la mar, sobria grataca sobre tots uns passos de maravella, fons

Torre de encara avui
entre la poca vella de peu
alle amb el nom de piso d'en
Figueres.

(2) Segit probablement després temps després.

tada una lluça de més encant en la vista de Girona; i d'infinitat, plana
ma de l'Historia, una vella que l'Historia, sempre escrita separada i sempre
de bell moba esborrada ^{abocades que quan} valent pels nostres amics junt de gran glòria
i de grans engonyes, i la resta del monestir de St. Carles, el poble de Bellver,
el mei i de me Burgess, testimoniats i multe, quan els temps de Bellver,
que s'infinitat varen portar la poble lais estrange del formiguer hum-
ana, des d'els primers foren aborigens, ^{independents} i foren habitants de
teixits armats de fons i profus i independents, als a la generació
~~figures d'armes~~
~~de molts exercicis d'ideal i de voluntat.~~

En pocs d'atzavarets la vella torre bastida ^{entre 1100 i 1150} - imaginem - pels
seus, que la trobem ^{de la qual età} en el seu estat original, i tot i la mitja lluna
foscà i catalans la expugna amb fira de canons ^{que} d'avis més i fira, i la
matissa amb els 170 compagines, i les obertures on se desborda.
Fou expugnada cada un 170 compagines, alternativament,
birentins, se vege humiliada, per lastre d'engres divers, blanques com el vent,
profus com monstres, bibits d'avis més i fira que sarrins, escoristans,
més normands, després frances, fins que s'consolidé la dominació sarraïna
vers el segle XI. onca la mitja lluna ^{de la qual età} allora tota la ciutat
sobre la ciutat blanca. Pels ^{reagrupament} ^{malmenat} d'atzavarets, fou elatada per la corona dels
piscers i catalans, i en pocs de folla on els més de guerre eren qui l'es-
quixaven, i en altres pocs d'atzavarets, fou humiliada i abandonada a la
desbanda per l'host del alt rei en faula, blanques com el vent, fulminants com
el lamp, de llavors ençà la vella torre l'essa ^{que no ha} d'atrat els més de guerre, ni uns
pocs de guerres anamorats, sinó els le cengó del orell, i el plang dels
mussols i l'oliva, guardians del fossar de St. Domingo.

El senz. del bando.

2

Díjese que competiam a 22 de setembro de 1986, prova de natação, na piscina municipal da vila de

Depois que l'entrevagellat de carres qui de la vila s'escoll d'amunt i de la vila s'aval·l aflian a la plaça de les Capinges, empori de la mercaderia i centres de manegues aristocràtiques, formigueraven de gent en festa. Menysvalia i popular, mossaress i mades res amb riscote d'esclaus negres, s'emprunien vers la torre del pover de St. Domingo, llocjor de contemplar una insolita novitat. L'organització mestre Figuera, dextre en obra conflatal com aquell mestre Beseleel de l'Exode (cap. XXXIV) havia fet un reng (campana) magnific jutrat, bocia fet un reng (campana) que sovint denunciava la ciutat. Segava 37 quintals i 2 lliures. - Al camí dels Polles, enra l'ort qui fou dels píquers, el magistrat (els autoritats), no desdanyava autorizar l'acte d'equitat. La vella torre engranjava el silenci de distància de tota silènci reculer, i les olives qui hi n'eren i hi meditaven, en fugien envadides d'llum. - En baix, el reng nevol esporava amb l'erotica era objecte de pessades abusives mestre Figuera, una mica ensoñat, derava cap a tot, assoviat i ajudat de molts d'olres. Tot n'era a punt, baixaven el reng a un terren, i fin! Creixien les celeries, i el reng s'ellevava en ascensió majestètica, brevetat per l'inevitació sobre l'empinada costa de St. Domingo (com escala més nova, qui devia prolongar-se fins al port de les valls dels Polles, més).

Entre la gent apingada conviu cada dia més i més, trapacets, amits i futs: i desbogatxa.
Sols la província del Majorat, al sud de l'antiga comarca (entre Tàrrega i Valls) i vora Moller
de Segura, tots els que són d'aquesta comarca, són apingats, i no hi ha res més que això. Segurament això es
deveu a l'èxit reialista d'Aragó, que va conquerir i castigar els amuts. Segurament això es
deveu també a la proximitat dels Països Catalans, que sempre han estat amuts.

Mesmeus

Mesmeus d'esplai sollevaven la multitud, qui seguia amb ansia creixent les incidències de l'operació. Un moment ^{l'alçada} ~~comprimit~~ ^{de l'espai} quedi suspesa. Per sobre la barbacana un marsbot agosavet se penja sobre el munt, com un siri, i li pessi un gruix. ~~Per~~ ^{al celera} a pot Atad M! Poca a poca el bouro entra rius la torre, i mig dia que davore sollevat. Bona nitze figura, una nitze pallit i ~~flor~~. Vilavuen sis campanades sollevades - sis hores de dia i mig dia i din la sonoritat de l'aire, qui sollevava com els minetges de propres sobre la ciutat en festa, "l'urbi et orbis nomen son de regnament, jocat en cap, dona una abracada germanivola a l'honorat mestral. Una ocasió delirant apagà els ecos del bouros qui inaugurova en l'edifici asturian, la missió urbana de vides convev a Consell, nocte si a vila fosa, advertint l'hora del vespre nocturn, incomptau el temps seu al bledor, i comptau el temps "tocer les oves el die e de la nit" (Salvat).

El vellotge. S'ha figura

La lexicina expressió d'un Salvat, de que l'any era puit tocav els hores del dia e de la nit" pot donar mostra a la disposició d'que ja ja ^{in partia} ^{explicada} ^{en la} ^{semana} ^{XXI} del vellotge en 1386. Lo que n'és pot creure com a cosa certa es que a les darreries del XIVth segle se mouia a la torre de les hores i començà a batir el cor del nostre temps civil, qui concepte encara era les hores tristes o gaires, bores o dolentes qui formaren l'ordit de la nostra història.

Qui li feu?

A les hores hi havia a la ciutat de Mallorques un florit d'astrolabys de ferro, ^{admet} moltils en fer maquandis, buxoles, quadrants i astrolabis (^{d'}argent i

esmaltats) corones, o caprives o espesses i boves (vellots d'orena).
 Intorn de si Jaac Nofici (o Nifici) i si Abram Cresques "jueus de
 cosa nostra" van en anomenar el rei en pove, i portugues d'ell] — (En 1358
 el rei manava enveir Nofici anis a Barcelona mentre Nofici "per les
 moses alemanys e per fer artalebres", i en 1362. t. - 9 d'abreus. — li voleu
 el carreg de Reis i l'etiam una llorquina, a mestre Cresques en 1381 - 12 de
 junyol — li concedi el dret d'establir uns banys publics, i abans ja li havia fet
 una pudenta altra mulera, per la quala ^{fill} esponent de la primera, i l'heretació feta
estat. Doc. uns l'etiam de la Colomina que vivia al Call, davant el Temple
 i tenia host. V. Rulius i Blach. — Doc. per l'H. de la C. Coll., i el cat. Gagengauz —
 són els noms d'en Jeppide Cresques, fill de si Abram; en Bellshams, que
 Vidal Afraction i un altre associat, portugues o d'alemanys de mestre Nofici;
 en Pons de Llovels i un mestre cistic "qui fort es aperte" en fer maquernades;
 però cap en trobar com a mestre de vellots. En canvi a Barcelona hi té
 fama en Bernat des Pla, i a Perpinyà en Agam del Barriguer de la cosa regal.

Sembla que a les boves començava a introduir-se a França l'ús del vellotge públic.
 En 1316 se menençà el primer a Caen, i en 1354 el de la seu de Strasbourg. Però en
 tota la península ibèrica, no'n sabem cap. Algú ha impostat que el mestre fer el
 primer, jargons vers 1386, ja que el de la seu de Barcelona no se menençà fins a 1393,
 i el de la de Sevilla en 1396. Però ens tots veiem que les ^{persones} d'en quelcom
 positiu, en la prioritat del mestre, i uns tots veiem que les ^{persones} d'en quelcom
 "que tocar les boves del dia i de la nit" s'han d'entendre en el sentit de que les
 boves han de ser en un recinte, rejunt-se amb un vellotge d'orena, tal com ho
 fien a Barcelona, a Perpinyà; a Barcelona, com dos homes pegats per la cintura
 T per ^{muntat} d'una ploma d'aigua de la ciutat, i li havia
 qui sovint treballaven p'el servei de les persones reials,

qui s'alleaven de dolre en dolre boix, o sia a mig dia i a mitja nit.

Igualment, enq, la dita i el constructor del nostre pincinet vellotge públic. Si desitgem posar aquella a l'època del rey (1786) tots podrem admetre l'intervenció (1786) o abans els anys primers en més furs a la destrucció del Coll dels jocs, en (1791) podrem admetre l'intervenció dels artificers jocs, algunes d'ells especialitzats en fer vellots o "boves" d'arena, en la construcció de la mequinia; i tal volta s'explicaria la llegenda sobrenatural abundantment estranya qui s'formà temps després, de que el vellotge procedia de la Caldera o de Baliboria, i per la campana, dreta aquí pels jocs, era la mateixa que a suaua laua havia conveiat el Santuari quan es corde la mort de Jesus.

El vellotge pincinet, adret i constitueix per segurament tot a furs, adret, vençut, i existint per altra banda en prematges de llana, més furs a 1823 que va ser documentat. En aquest seu i a la mateixa torre d'un figura, hi posaven el d'el Regnencio, aplicant-li la cantereria grossa pincineta, refusa per un altre Joan Cardell, canoner, en (1680), per totes boves, i adaptant-li la propria, molt més petita, per tocar els quatre d'obra. En 1848 se desmunta el vellotge i s'endossa la torre, i en 1862 se colloca el vellotge nou, fet a París, a la torre actual, romanent només de l'any 1862, les dues campanes, les dues mequines vellotges conservades en el local de l'origen històric del Regne (base de la vila). I

La particularitat del nostre vellotge públic, importada tal volta d'Itàlia segons explica el P. Villamur, consisteix en tocar les boves de

Cavall i canavall

Abonar deuix pofita

Santacilia i Cavament. - Persona i canavall

Cordona. No cessen els llores de mar i terra
(pág. 500) Passava de 1000 el contingut de cada any, a
pesar de les contínues reclamacions dels pescadors qui se
dolien de mar o marea de bracos, que d'equa.

1634 - El rei donava dos mil homes

1635 - i en un barquell uns 1500 en lloc dels 2000.

1636 - ¹⁶³⁷ Excommunicació contra el bisbe i el comisari pr.
Spiridio Flor, del Cosme. - Altres lloses de 1000 mar
mallorquines qui feia la mera nòva tanca, dins
Bellver. - ¹⁶³⁷ Altres distresos per als allotjaments dels
soldats dels gelous de la Diquada (ancells a Mallorca)
allotjaments, dins ciutats, i per insuficiència en
el poble, qui davaven la mera i nigg. - A l'estiu,
el virrei donava el complement del terç de nous
homes demanats i el rei en 1636, i per alegades
comuniques a prendre gent per canvi i cosa, om.
plint-ne la pressió. (pág. 502) Se lloses en ciutat
i comuniques gràcies al rei dels pescadors. - Escala-
ment de Sta. Magdalena.

1638 - Altres allotjaments de 2000 homes en
venguts, italians a l'any. com a vila de Bellver.
en altres lloses de 1500 homes, sense deixar llibertat
i general consell de deliberaç. a pesar de lo qual es
negaven, i foren sucedent el conseller dr. Moll, i en
21 de juny se declarà el rei que era impossible la llosa
I + 2. El agost s'obliaixà intentar per a temps 15 galeres
amb 1000 soldats italians, als quals el virrei no hi ofegà
150 de mallorquines tots alegats d'abans a Bellver, més
menys de la pressió d'alguns oros que rebien com descomptat
a galeres. (pág. 504).

En 1607 els jutges alemanys com a mestres del Virrei
Vilanova i la Geltrú, havien prescrit dos més, sens cap limitació
ni en els delictes anteriors hi hagin 15 execucions
de pena capital. (pag. 678)

1611 - perturbació d'ides i violència de persones.

1613 entraven a la província bona fe i mercat i arribant
d'arribacions i amollades algunes presons i condemnats.
- farr de l'any 13. A causa d'ella faltava, i s'enganyava,
una 5 companyies per Itàlia. - Des de la vinya Picard
el bisbe benvià la terra amb benicis general, uns 15
establiments i tantes autoritzacions: i autoritzades
- Rogetives - 1618

1617 formà bandejats en quadrilla.

1618.. Mort d'en Borge. - se maria, pere de la
vida, tens sobreto les portes, i claus a les finestres,
tots, com en dies de tumulto.

"Homenatge de 100 soldats, pels dies d'inquietud del govern
de, les que se van comittit després que n'hi vaig agafat
que van tres anys (juliol d. 1616 - maig 1618)....
pag. 486. - Per aquell temps formaven les
bandes de camanents i canavelles.

2 companyies - de 200 homes cada una d'elles

1619. batx i riuens en juliol IV - recolte
ment seguit de companyies, amb qualitat d'ordres
aventures en moltes guerres, abandonant el con-
vó del camp i la difesa de tots.

1620 - les companyies a Itàlia.

1622 - ve el bisbe Santander. L'illa era un
camp de batalla (pag. 697) - Concordia entre
camanents i canavelles. (pag. 698) Nomengueren als
morts els seus ofici, i heretge per prendre-ne i hom
rat i en aquesta a la guerra ens proposions clamants,
afamat a gent, el rei indultava tots qui entressin
plaga, i de quato per forta volia gent, recruteva el